

[Knud Hertling.]

loven netop i forbindelse med gennemførelsen af lovforslaget om det grønlandske skolevæsen. Jeg tror ligesom hr. Lembourn, at det bliver nødvendigt at se på hele læreruddannelsesloven, hvis lovforslaget om skolevæsenet i Grønland bliver gennemført.

Ministeren for Grønland (Carl P. Jensen):

Jeg vil gerne takke for den givne tilslutning og skal på spørgsmålet om, hvor stort antallet af elever på seminariet er, kort svare, at det for 1964 kun drejer sig om 7 elever, medens det i 1965 var steget til 10 elever. Det er altså ikke det store antal, det drejer sig om, men man regner naturligvis også her med en vis udvikling i tilgangen.

Et andet spørgsmål drejede sig om den udskillelse, der i givet fald er adgang til efter de regler, der er anført i loven. Her vil jeg sige, at allerede ved optagelsen på seminariet foregår der en vis udskillelse; men der kan jo forekomme tilfælde, hvor det vil være nødvendigt at have den nævnte adkomst.

I øvrigt vil jeg gerne med hensyn til de ændringer, der kan blive tale om, sige, at det kan jo forventes, at de ændringer, der sker ifølge det fremsatte lovforslag om skolevæsenet i Grønland, må medføre visse konsekvenser, må medføre en vis stillingtagen, når det drejer sig om uddannelsen af lærerne.

Hvad angår de andre spørgsmål, der er rejst, er jeg, selv om det i og for sig ikke er noget, der vedkommer skoleloven, villig til at besvare eventuelle spørgsmål i det udvalg, der er nedsat vedrørende skolelovsforslaget. Jeg er dog enig med de ærede ordførere i, at det, der her er tale om, i første række er en teknisk ændring, en ændring, der gerne skulle gennemføres med henblik på ikrafttræden til det nye skoleårs begyndelse i august dette år.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Ønskes der udvalgsbehandling? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, går lovforslaget direkte til anden behandling.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov for Grønland om erhvervmæssig fangst, fiskeri og jagt.

(Lovforslaget (nr. 118) findes i tillæg A. sp. 1345, fremsættelsen i tidenden sp. 3437).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Lis Groes: Målsætningen for den grønlandske erhvervslovgivning giver næppe anledning til større diskussion. Alle vil sikkert tilslutte sig, at målet må være at dygtiggøre den grønlandske befolkning til selv at kunne overtage erhvervsvirksomheden deroppe i det store hele. Dette gælder i ganske særlig grad de erhverv, der behandles i det fremsatte lovforslag, nemlig fiskeri, jagt og fangst. Fangererhvervet er af helt afgørende betydning i hele Nord- og Østgrønland, jagten betyder et kærkomment supplement til indtægter og til spisekammeret, og fiskeriet er det helt dominerende hovederhverv i det nye Grønland.

Der ydes i disse år en meget betydelig hjælp til finansiering af en modernisering af den grønlandske fiskerflåde. Det sidste og nyeste skridt er bygningen af de tre linebåde: David Olsen, Peter Heilmann og Carl Egede, og der er jo det glædelige, at resultatet af fiskeriet med disse både hårdt stået mål med forventningerne. Det er vi jo ikke forvante med, og derfor er det dobbelt glædeligt. Det er af betydning, at vi har fået disse både. Vi har også på anden måde finansieret fiskeriet, og endelig har vi gjort en betydelig indsats for at kunne behandle produkterne i land.

På denne baggrund forstår man bekymringerne i den grønlandske befolkning over for en fuldstændig frigivelse af fiskerettighederne inden for territorialfarvandet. Ingen i det grønlandske landsråd finder, at tiden er moden til en sådan fuldstændig frigørelse, og jeg tror, man må give Peter Heilmann ret, når han i landsrådet udtalte, at det flertal og det mindretal, der var under behandlingen af denne sag i landsrådet, i virkeligheden var enige.

Mindretallet ønskede vel en fuldstændig åbning over for alle danske til at fiske i territorialfarvandet, men fandt samtidig, at

[Lis Groes.]

der måtte ske indskrænkninger, der måtte indføres særbestemmelser, bl. a. med hensyn til fiskeredskaber. Mindretallet fandt det også meget vigtigt at forsøge at opnå, at fiskene blev afsat til grønlandske fabrikker.

Flertallet gik ind for begrænsningerne, således som vi kender dem, med fast bopæl i Grønland, men kunne til gengæld tilslutte sig de foreslåede dispensationsbestemmelser, hvorefter ministeren kan dispensere fra bestemmelserne efter at have hørt både kommunalbestyrelse og landshøvding.

Man må altså slå fast, at der i det grønlandske landsråd var en positiv indstilling over for mulighederne for at give alle danske statsborgere adgang til fiskeri i grønlandske farvande, men ingen fandt, at tiden endnu var moden til en fuldstændig frigivelse, og muligheden for at klare de særlige problemer gennem særbestemmelser forekom for usikker.

Det er naturligvis afgørende nødvendigt at få tilstrækkelige forsyninger af fisk frem til bestående og kommende fiskerianlæg, men dette opnås jo kun, såfremt man kan sikre sig, at også fremmede fiskere lander deres fisk i Grønland, og her melder frygten sig ganske naturligt, for vi kender de moderne bådtyper og deres mulighed for selv at nedfryse og behandle fisken om bord. I dette billede må det være af betydning at vide noget om, i hvilket omfang man kan sikre, at der kommer tilstrækkelige forsyninger til de grønlandske anlæg, og dér er der i det sidste år indtil den 31. januar i år sket en glædelig fremgang i tilførslerne, en fremgang, der er på 87 pct. i flækket fisk sammenlignet med året forud og på 64 pct. sammenlignet med det forrige år. Sidste år havde vi jo et ganske særlig dårligt år deroppe.

Der er også i landsrådet givet udtryk for betydelig nervøsitet med hensyn til fangsten; man frygter ikke alene, at andre skal fange den begrænsede mængde af sæler og andre fangstdyr, men også, at der skal blive en sådan uro på fangstpladserne, at det kan forstyrre i yngletiden og måske helt skræmme dyrene væk.

Der er for mig ingen tvivl om, at den grønlandske befolkning er blevet stadig mere positiv over for et samarbejde med

andre omkring fiskeriet. Netop på denne baggrund, på baggrund af denne voksende forståelse for fællesskab med den øvrige danske befolkning, ville jeg finde det meget uheldigt, om vi hernede gennemførte en lov, der for tidligt brød med den beskyttelse af de grønlandske interesser, som man deroppe endnu finder nødvendig.

Jeg vil derfor på mit partis vegne anbefale det foreliggende lovforslag, ikke mindst på baggrund af, at det grønlandske landsråd har givet det sin tilslutning.

I en påtænkt revideret erhvervslov var den øvrige erhvervslovgivning omfattet af et kapitel II. Det er imidlertid nu tanken, at disse bestemmelser skal overføres til næringsloven, men at de hidtidige bestemmelser skal være gældende, indtil vi kan få færdigbehandlet det forslag til næringslov, der ligger i folketinget; det er tanken, at de nye bestemmelser skal fremtræde som en del af denne næringslov, og at de undtagelsesbestemmelser, der skal oprettholdes, optages i en særlig paragraf i næringsloven. Indtil den nye næringslov sættes i kraft, vil altså den nugældende retstilstand i Grønland blive opretholdt.

Det grønlandske landsråd har også behandlet disse næringsretlige problemer, og man har fundet, at tiden ikke var moden til at fravige bopælskravet og heller ikke kravet om et forudgående ophold i Grønland på mindst 6 måneder. Tværtimod var der flere, der gjorde sig til talsmænd for, at de 6 måneder var for lidt, at det hele hellere burde være 12 måneder — ja, en enkelt gik endogså så vidt som til at mene, at man inden for nogle næringsområder burde gå indtil 5 år.

I argumentationen for bibeholdelse af bopælskravet fremhævede det af landsrådet nedsatte udvalg særlig for det første uddannelsen, hvorom man ved, at vi endnu ikke er kommet så langt, at man kan sige, at grønlænderne nyder de samme muligheder for en god uddannelse som vi hernede, for det andet det lave grønlandske lønniveau, der bevirker, at det er meget vanskeligt for grønlænderne af den beskedne løn, de opnår, at sikre sig tilstrækkeligt med penge til selv at igangsætte en virksomhed, og endelig fremhæver man sprogvanskelighederne, der gør det vanskeligt for de grønlændere deroppe, der driver erhverv, at ud-

[Lis Groes.]

nytte forbindelser hernede. Nu har vi jo netop i det skolelovsforslag, der for tiden behandles, meget indgående diskuteret spørgsmålet om det danske sprog, men her ser vi altså endnu et argument for, hvor nødvendigt det er med det danske sprog for grønlænderne, og hvor usikkert de står endnu, hvis de selv skal drive erhvervsvirksomhed deroppe.

Jeg vil derfor erklære mig enig med det grønlandske landsråd i, at tiden ikke er moden til at fjerne bopælskravet, men også på dette felt er det naturligt kun at tale om overgangsbestemmelser, indtil den grønlandske befolkning står fuldt rustet til på lige fod at tage konkurrencen op med herboende danskere. Slipper vi for tidligt private interesser helt fri i Grønland, vil det være vanskeligt for grønlænderne at tilbageerobre virksomhederne senere. Selvfølgelig skal vi ikke fortsat have statsdrift i Grønland. Ingen ønsker det, heller ikke den kgl. grønlandske handel, men det må være naturligt, at man søger at holde pladserne varme, indtil grønlænderne selv kan overtage styret.

Dette afsnit, dette kapitel II, er ikke til egentlig forhandling i dag, det skal forhandles videre i næringslovsudvalget, men jeg har syntes, at det havde en så direkte sammenhæng med det lovforslag, vi behandler her, at det ville være naturligt også i dag at knytte nogle bemærkninger til denne anden del af det grønlandske næringsliv.

From: Det er mit indtryk, at vi med dette lovforslag står over for noget særdeles vigtigt for det grønlandske erhvervslivs fremtid. Princippet i det er jo i al sin enkelhed, om vi skal ophæve restriktionerne i fiskeriet fra Grønland, eller om vi skal lade bostedskriteriet bestå en tid endnu. Ministerens forslag går ud på det sidste, og det må nu være folketingets opgave at vurdere virkningerne heraf.

For mig tegner billedet sig omtrent sådan. Hvis man frigiver fiskeriet for alle danske statsborgere, vil det betyde et mere effektivt fiskeri med større landinger til bestående anlæg i land. Dette vil igen betyde høje priser for den landede fangst, fordi fabrikkerne dermed vil kunne udnytte deres fulde kapacitet og give større beskæftigelse

for befolkningen i landet, og dette vil ganske logisk danne baggrund for en højere levestandard i det hele taget. Og jeg vil gerne føje til som for mig i hvert fald noget meget vigtigt, at det også vil betyde nye muligheder for oplæring i et moderne og rationelt fiskeri for de unge grønlændere.

Ministerens forslag går ud på, at man skal forblive ved det bestående, men med en udvidet adgang til dispensation. Begrundelsen herfor er, at det endnu nogen tid vil være nødvendigt med en beskyttelse af den lokale fiskerbefolkning over for en konkurrence fra andre danske, der har mere moderne både og redskaber til deres rådighed, og at fremmed indblanding kan virke forstyrrende på fangererhvervets muligheder over for havpattedyr og fugle. Jeg vil gerne erkende, at det er argumenter, der ikke uden videre kan afvises.

Hvad mener da grønlænderne selv? Ja, konklusionen er kort og godt den, at man er positivt indstillet over for en frigørelse, men at man er ængstelig for, at det endnu er for tidligt. Ministerens forslag er derfor helt i overensstemmelse med landsrådets indstilling og konklusion, men det interessante ved landsrådets forhandlinger er, at meningerne i Grønland er meget stærkt delt. Et medlem af landsrådet, hvis ord jeg tillægger megen vægt, har ifølge bilag til lovforslaget udtalt, at hvis man for alvor vil opnå en større produktion i Grønland, må man indgå i et snævrere samarbejde med de øvrige medborgere i riget; man vil ikke komme ret langt, hvis man holder grænserne lukket. En forudsætning er, at der indføres sæbestemmelser for fiskeriets udøvelsesform og de redskaber, man anvender. En anden forudsætning er, at fangsten indhandles til fabrikker i Grønland, og at man ikke går berettigede fangerinteresser for nær.

Jeg kan gøre disse ord fuldt og helt til mine, og jeg kan føje til, at formanden for landsrådet konkluderede de faldne udtalelser derhen, at der ikke er principiel uenighed om dette synspunkt, men snarere mangel på mod til at gennemføre det. Også disse ord kan jeg fuldstændig gøre til mine. Jeg bebrejder ingen denne mangel på mod. Jeg skal være den første til at erkende, at det er meget svært helt at overskue virkningerne af en frigørelse, og jeg erkender

[From.]

også, at det er meget svært for os hervede at gå imod landsrådets indstilling, men — og det vil jeg gerne sætte en streg under — vejen frem til en højere levestandard i Grønland går nu engang kun over en frigørelse, og dette er for mig det helt centrale i dette spørgsmål.

Jeg vil derfor anmode den højtærede formand om at foranledige nedsat et udvalg, så vi kan gå ind i en mere dybtgående forhandling om dette vigtige spørgsmål, og jeg vil gerne trække et par linjer op for en lidt mere konstruktiv udvikling.

Jeg kunne tænke mig en frigørelse af fiskeriet i Grønland med den føromtalte begrundelse, og en sådan frigørelse skulle så være betinget af for det første en pligt til at lande fangsten i anlæg på Grønland, for det andet fastsættelse af fredningsbestemmelser, mindstemål og redskabernes art, for det tredje foranstaltninger, der sikrer bestanden af havpattedyr, så fangernes interesser ikke går for nær.

Jeg ved ikke, hvordan det ligger med hensyn til at administrere en sådan ordning, men jeg synes, det må være en drøftelse værd. Jeg skal kun føje til, at efter min opfattelse må en sådan nyordning også være en forudsætning for øget privat indslag i det grønlandske erhvervsliv, og jeg vil gerne over for folketinget gøre det ganske klart, at vi i vore bestræbelser for en rationel økonomi i fangst og behandling i land kun har det private erhvervsliv at bygge på. Dette er venstres synspunkt. Vi deltager meget gerne i en saglig forhandling herom, og jeg glæder mig over, at vi i folketinget har to sagkyndige medlemmer fra selve landsdelen; uden disse ville det have været endnu sværere.

Ninn-Hansen: Den konservative folketingsgruppe kan ikke give tilslutning til lovforslaget i den udformning, ministeren har givet det. Vi ønsker ikke, at der i en lovgivning skal sættes skel mellem landsmænd, selv om det drejer sig om forskellige befolkningsgrupper. Vi har sagt til ministeren, når vi har drøftet det såkaldte fødestedskriterium, at hvis man fra grønlandsk side opfatter det på den måde, at det er diskriminerende for den grønlandske be-

folkning — og det er der meget der tyder på — må vi sørge for hurtigst muligt at få ændret disse aflønningsregler, selv om de oprindeligt er fremkommet som et grønlandsk forslag.

Vi må på samme måde vende os imod diskriminering af nogle danske statsborgere, således som den finder sted efter det lovforslag, der her er fremsat. Vi mener, der bør være adgang for alle danske statsborgere til at fiske i alle danske farvande. Når vi har en fiskerigrænse, er meningen og hensigten med denne, at man skal begrænse eller hindre adgangen for udlændinge; det kan aldrig være meningen, at man skal hindre adgangen til dansk territorium for danske statsborgere, således som det er foreslået i dette lovforslag. Jeg henviser også til de skrivelser, vi tidligere, når vi har drøftet denne sag, har modtaget fra de to danske fiskeriforeninger, der protesterer imod, at man således holder dem uden for et fiskeri inden for et dansk område.

Vi har ikke noget som helst imod — tværtimod — at drøfte de tanker, der har været fremme i landsrådet om, at vi gennem fredningsbestemmelser sikrer, at man ikke hindrer den grønlandske befolknings jagt. Hr. From gjorde nogle bemærkninger om dette, og jeg kan helt på linje med, hvad hr. From fremhævede, sige, at vi er villigt indstillet over for gennemførelsen af sådanne bestemmelser, hvis man sletter kravet om fast bopæl i Grønland.

Vi er også indstillet på at medvirke til ordninger, hvorefter det gøres til en pligt for dem, der fisker i de grønlandske farvande, at lande fisken i danske anlæg, og jeg har ikke noget imod at sige, at vi også gerne går med til et krav om, at det skal være dansk-ejede anlæg i Grønland — når jeg siger „danskejede“, er deri selvfølgelig også indbefattet grønlandskejede.

Vi vil også gerne drøfte overgangsbestemmelser, drøfte, om man kan sikre grønlandsk mandskab og dermed grønlandsk oplæring i danske trawlere, der vil fiske ved Grønland. Jeg synes, det må være muligt at forme bestemmelser, hvorigennem man søger for, at de danske statsborgere, som kommer derop med trawlere eller andre større skibe og driver fiskeri, medvirker til oplæring af den grønlandske befolkning. Der er jo tale om, at den danske stat vil medvirke til, at

[Ninn-Hansen.]

der nu bliver trawlerfangst. Jeg tror, vi i allerhøjeste grad har brug for, at der her ikke alene bliver tale om et initiativ fra den kgl. grønlandske handel, men at der også åbnes adgang for danske fiskere til at gennemføre sådant trawlerfiskeri, idet man dog samtidig bør søge at medvirke til, at de tager grønlandsk mandskab og oplærer dette.

Ministeren har i fremsættelsen gjort nogle bemærkninger om, at der senere vil fremkomme et forslag til næringsbestemmelser. Ministeren har ikke omtalt, hvordan dette forslag vil blive; jeg vil meget stærkt henstille, at dette forslag ikke kommer til at omfatte et krav om bopæl. Det er nemlig vor opfattelse, at vi i allerhøjeste grad har brug for, at andre, altså danske erhvervsdrivende, kommer til Grønland og medvirker til opbygningen af et grønlandsk erhvervsliv, hvad enten det drejer sig om deltagelse i fiskeriet, eller det drejer sig om at opføre og drive industrianlæg. Der er dog noget helt selvmodsigende i, at vi på foranledning af den danske stat sender et stort antal personer til Grønland som udsendte i længere eller kortere tid og derefter gennem loven direkte hindrer andre danske statsborgere i at iværksætte et erhvervsliv i Grønland og dermed hjælpe den grønlandske befolkning. Vi tror, der er brug for et sådant privat initiativ både i de større byer, hvor også staten investerer — og man kan vel sige koncentrerer sine investeringer — og på de mindre steder, hvor staten kun tænker meget lidt, for ikke at sige slet ikke, på investeringer. Den eneste fremtidsmulighed, der bliver for disse mindre steder, er, at andre, altså private, sætter noget i gang. Vi tror derfor, det vil være det bedste for den grønlandske befolkning, hvis man gennemfører disse frie forhold, og det må vel også være rimeligt, at man i vort kommende samarbejde med Grønland og den grønlandske befolkning får fastslået bestemmelser, der går ud på, at der skal være både lige ret og lige pligt.

Axel Sørensen: Da mit partis ordfører, hr. Kirkegaard, er forhindret i at deltage i dette møde, skal jeg på det radikale venstres vegne fremsætte nogle enkelte bemærkninger.

Efter en hastig gennemgang af lovforslaget forstår jeg, at det er udtryk for synspunkter, som er godkendt af det grønlandske landsråd, og som fastslår, at alle danske statsborgere kan deltage i fiskeri og fangst i Grønland og i de grønlandske farvande, når de har fast bopæl i Grønland. Når danske fiskere uden fast bopæl i Grønland ikke kan deltage uden dispensation, vil jeg gerne spørge ministeren, om det er udtryk for, at de grønlandske fiskere selv kan skaffe tilstrækkelig store fangster. Hvis det er tilfældet, ser det ud til, at grønlænderne selv er i stand til at klare en for landet afgørende vigtig opgave. I så henseende håber jeg at den nye lov vil være til gavn for Grønland.

Der er fra visse sider draget spørgsmål frem om det rimelige eller urimelige i begrænsningen af danskeres deltagelse i fiskeriet i Grønland, og jeg synes, at det med baggrund i en stærkere tilnærmelse mellem dansk og grønlandsk initiativ vil være rigtigt at begrænse den ordning, som er under debat her, til et fast åremål, også fordi der jo her i tinget ligger et forslag til næringslov, som må tilpasses grønlandske forhold.

Jeg kan på hr. Kirkegaards vegne give tilsagn om en velvillig indstilling under lovforslagets videre behandling.

Vivike: Vi får jo den egentlige grønlandske erhvervslov til behandling om ret kort tid, så jeg skal ikke sige så meget om lovforslaget om fangst, jagt og fiskeri.

Egentlig ville jeg nok ikke være så bange for en ophævelse af kravet om, at man skal bo på Grønland, for fiskernes vedkommende, hvis vi så lavede nogle af de foranstaltninger, som hr. From var inde på. Jeg tror i øvrigt heller ikke, der ville ske de grønlandske fiskere noget ved det, for jeg har ikke nogen rigtig tro på, at danske fiskere begynder at fiske ved Grønland. Den frihed kunne vi for den sags skyld godt give dem. Men det kan vi se nærmere på i udvalget.

Jeg skal gøre dette meget kort ved at anbefale lovforslaget.

Erik Østergaard: For den udvikling, der i den nyere tid har fundet sted og stadig er i gang i Grønland, spiller fiskeriet jo en meget stor rolle, idet det praktisk talt er det eneste erhverv, der virkelig kan udbyg-

[Erik Østergaard.]

ges og være med til at give de stedboende folk en rimelig eksistens. Da Grønland er en del af det danske rige, kan det vel siges at være naturligt, at der her skulle gælde de samme love som for det øvrige land; det gælder også love om fiskeri.

I det foreliggende lovforslag, der kun gælder Grønland, har man bl. a. fastholdt kravet om fast bopæl på Grønland for dem, der skal kunne fiske inden for 12 sømle grænsen. Når man ikke kender sagen nærmere, kan man nok undre sig lidt over dette krav og finde det urimeligt, men ved nærmere gennemsyn af bemærkningerne til lovforslaget og ministerens skriftlige fremsættelse får man begrundelsen for disse særordninger. Endvidere er der i det medfølgende bilag gjort rede for det grønlandske landsråds stilling til sagen. Jeg forstår, at landsrådet stiler mod en ligestilling med den øvrige danske befolkning, også hvad lovgivning for fiskerierhvervet angår, men at man dels ikke har haft tid nok til at foretage tilstrækkelige undersøgelser på dette område, dels har ment, at tiden endnu ikke var inde til at slippe disse begrænsninger, hvorfor man fra grønlandsk side ønsker at fastholde de hidtidige ordninger i det væsentlige et stykke tid endnu. Til dette ønske vil jeg gerne være med til at tage videst muligt hensyn.

I henhold til lovforslagets § 1, stk. 4, får ministeren bemyndigelse til at dispensere fra bopælsbetingelserne, og det vil jeg betragte som en god løsning, der kan være med til at lempe forholdene i overgangstiden, indtil begrænsningerne kan bortfalde. I Grønland har man jo i den nyere tid anlagt industrielle anlæg, der aftager og viderebehandler iskefangsterne med eksport for øje, og det vil selvsagt være af stor betydning for rentabiliteten af disse anlæg, hvori der er investeret store beløb, og for hele økonomien i Grønland, at denne produktion bliver så stor som muligt. Den dag kommer jo nok, da den grønlandske fiskerbefolkning er i stand til i hovedsagen at forsyne disse an-

læg, men indtil da må man prøve at gå en mellemvej; og til danske fiskere, der får dispensation fra bopælspligten for at kunne fiske inden for de angivne grænser, kan man jo passende stille kravet om, at fangsterne indhandles til de grønlandske fabrikker.

Knud Hertling: Uden at bruge mange ord vil jeg på de grønlandske medlemmers vegne begynde med at understrege, at der både i det grønlandske landsråd og hos de grønlandske medlemmer af folketinget er principiel enighed om, at erhvervsudøvelsen i Grønland bør være åben for alle danske statsborgere. Uenigheden opstår, når man begynder at tale om, hvornår dette skridt bør tages.

Der er næppe nogen tvivl om, at fri erhvervsudøvelse inden for fiskeriet vil gavne det grønlandske samfund mest, forudsat at de fiskere, der hervedefra og fra Færøerne ønsker at fiske i de grønlandske farvande, lader deres fangst i grønlandske anlæg — eller danske anlæg, som hr. Ninn-Hansen sagde det, altså anlæg i Grønland.

Det store spørgsmål er, hvornår et sådant skridt bør tages. Jeg er ganske enig med landsrådet i, at tiden til fuldstændig frigivelse ikke er moden endnu, og at vi beklageligvis fortsat må operere med visse begrænsninger for at beskytte de ret svagt stillede grønlandske fiskere. Samtidig vil jeg imidlertid understrege, at tiden arbejder for frigivelse, og når man læser landsrådets forhandlinger igennem, vil man opdage, at der absolut er velvilje over for tanken om fri adgang til fiskeri i Grønland, og at vi nok, inden der er gået ret mange år, vil opleve den glæde, at man med anbefaling fra alle sider i Grønland kan give fri adgang til fiskeri ved Grønland.

Jeg skal ikke gentage alle de mange argumenter, vi har for at give en vis beskyttelse endnu. Jeg finder det som sagt fortsat rigtigt, at vi har denne beskyttelse, men det udelukker jo ikke, at vi i det udvalg, jeg forventer bliver nedsat, diskuterer problemerne igennem og tager alle aspekterne med,

[Knud Hertling.]

idet en sådan diskussion også vil kunne give det grønlandske landsråd bedre grundlag for at bedømme stemningerne henede og måske være med til at fremme den afgørelse, vi alle venter på med længsel, en afgørelse, der kan fremskynde udviklingen til fri næring i Grønland.

Poul Andreasen: Det kan ikke bestrides, at vi færinger følger det foreliggende lovforslag om erhvervsmæssig fangst, fiskeri og jagt på Grønland med stor interesse, ikke med den hensigt at drive jagt på landjorden eller at drive sælfangst eller anden fangst i grønlandske farvande, men udelukkende på grund af fiskeriinteresser.

For grønlandere og færinger er i dag — og sikkert mange år ud i fremtiden — fiskeri og fiskerierhvervet det bærende. Det er også derfor, man har grebet ind på dette felt ved at udvide fiskerigrænsen til 12 sømil, da fiskebestanden ikke kan holde stand over for det enorme fiskeri, som foregår i dag. Her tænker jeg mest på trawlfiskeriet, som mange af de store nationer har sat meget ind på. De fisker med hypermoderne fabrikstrawlere, mange af dem på op til flere tusinde tons, udstyret med alle de mest moderne instrumenter, hvorved man kan se fiskestimerne helt nede på de store dybder og fange dem dér. Mange af disse trawlere fisker i dag ved Grønlands kyster, da der næppe findes bedre fiskeforekomster end netop her. De kommer fra forskellige lande, ja, går endda gennem Panamakanalen for at sejle op og drive fiskeri ved Grønlands kyster.

Ved udflytningen af fiskerigrænsen ved Grønland har man en stor fordel fremfor os og flere andre, da der deroppe på grund af havbundens beskaffenhed forefindes store havdybder, som kommer til at ligge både inden for og uden for tolvmilegrænsen, så fisken og fiskestimerne vil søge ind mod land gennem disse dybder; i mange tilfælde er bunden ujævn og takket, så de førnævnte store trawlere ikke kan fiske i disse områder.

Jeg har med stor interesse læst landsrådets udtalelser og den betænkning, som det af rådet nedsatte udvalg har afgivet. Der findes mange problemer, f. eks. kravet om, at fiskerne skal være fast bosat på Grønland.

Grønlanderne har sejlet med færøske skibe, og jeg tror, at de fleste af skipperne har været glade for at have dem om bord. Jeg har selv sejlet og haft grønlandere om bord, og i hvert fald har de, som jeg har haft om bord, været dygtige søfolk. Det er ikke for at prale, men det er nu engang sådan, at vi færinger har derevet fiskeri i en længere årrække, end grønlanderne har, og jeg synes i hvert fald, at et godt samarbejde ikke kan skade.

Jeg kan ikke lade være at komme med et par spørgsmål til den højtærede minister for Grønland, idet jeg ser, at § 1 har fået en helt anden tekst end § 1 i loven af 1963; jeg tænker her på bestemmelsen om aktieselskaber og på Nordafar. Forhåbentlig er min bekymring ubegrundet. Ligeledes vil jeg spørge, om der sker forandringer ved omladning af fisk om bord i færøske fartøjer. Endvidere om dispensation, som i dag gives af rigsombudsmanden, til at drive fiskeri inden for tremilegrænsen samt fiskeri fra de små stationer i land med åbne både fortsat vil blive givet efter den nye lovs eventuelle vedtagelse.

Jeg har lige en bemærkning til hr. Knud Hertling, som talte om, at færingerne, når de fisker ved Grønland og inden for grænsen, har landet deres fisk i Grønland. Jeg har ikke bemyndigelse til og kan heller ikke svare direkte på det spørgsmål, men jeg vil kun henvise til, at i 1964 var der en færøsk delegation oppe at forhandle med landsrådet.

I øvrigt kan jeg give tilslutning til vedtagelsen af dette lovforslag.

Ministeren for Grønland (Carl P. Jensen): Jeg takker samtlige ordførere for tilsagn om at medvirke til en grundig og saglig forhandling om dette lovforslag.

De synspunkter, der er fremkommet navnlig fra hr. Ninn-Hansen og hr. From, er jo ikke nye; de er stort set en gentagelse af de forhandlinger om de samme problemer, vi tidligere har været inde på, senest da vi i fjor havde lejlighed til at drøfte spørgsmålet i det høje ting. Det er rigtigt som omtalt i fremsættelsen, at lovens revisionsbestemmelse havde det sigte, at det meget omstridte spørgsmål: sondringen mellem danske statsborgere under hensyntagen til, om de er bosiddende i eller uden for Grøn-

[Ministeren for Grønland.]

land, skulle være afklaret med henblik på en mere liberal lovgivning, for ikke at sige en total ophævelse af denne sondring, sådan som det også er nævnt i de indledende bemærkninger til lovforslaget. Jeg tror, som hr. Knud Hertling sagde, at der er principiel enighed om, at det vil være ønskeligt at nå dette sigte, så snart det på nogen måde er gørligt. Der er også principiel enighed om det helt ind i den grønlandske tankegang; men netop for at orientere den grønlandske befolkning og i første række det grønlandske landsråd om de synspunkter, der blev fremhævet i fjor, og navnlig om den motivering, der blev anvendt her i folketinget, har jeg, som det er nævnt, foranlediget, at et fuldstændigt referat af folketingets forhandlinger og af den afgivne betænkning, herunder de henvendelser, der blev fremsendt fra fiskeriorganisationerne — sådan som hr. Ninn-Hansen omtalte det — er tilstillet hvert enkelt landsrådsmedlem. På ganske tilsvarende måde har jeg nu, om jeg så må sige, kvitteret ved allerede i bemærkningerne til lovforslaget at aftrykke de landsrådsforhandlinger, der har været ført på grundlag af det opsendte materiale. Fremfor at afvente et kommende udvalgs ønske om at blive gjort bekendt med dem har jeg netop af hensyn til de ordførere, der skulle behandle lovforslaget her i dag, på forhånd villet gøre dem bekendt med resultatet af disse forhandlinger.

Ikke mindst af hr. From er det jo understreget, at forslaget har fået en meget grundig behandling, og jeg synes også, det står så temmelig klart, at det udvalg, som landsrådet har nedsat, forstår de synspunkter, der er kommet til udtryk fra folketinget; det fremgår også klart af landsrådsforhandlingerne og navnlig af den betænkning og indstilling, der blev givet til landsrådet af det under landsrådsforhandlingerne særligt nedsatte udvalg. På den anden side forekommer det mig lige så klart, at jeg må føle mig bundet af flertalsindstillingen — når jeg siger flertalsindstillingen, så tænker jeg på forhandlingerne i Grønlandsudvalget af 1960 og på den samlede indstilling, der foreligger fra landsrådet, for så vidt angår det foreliggende lovforslags udformning.

Ved forhandlingerne i landsrådet er der én ting, jeg synes man skal være opmærk-

som på, og det er den positive forståelse af en af de forudsætninger, som hr. From så stærkt understregede, nemlig at rentabilitet eller i hvert fald en bedre udnyttelse af produktionsanlæggene er en forudsætning for at kunne byde fiskerne bedre indhandlingspriser og dermed også en bedre aflønning af industriarbejderne, som har større mulighed for en højere aflønning, jo højere udnyttelsesgrad man har på industrianlæggene. Jeg tror ikke, jeg går for vidt, når jeg siger, at landsrådets formand har ret, når han udtaler — og her henviser jeg til side 10 i bemærkningerne til lovforslaget, hvor landsrådets forhandlinger er optrykt — at der er ved at ske et skred i landsrådsmedlemernes opfattelse henimod en forståelse af, at det vil betyde en afgjort fordel for den grønlandske befolkning, at dette problem nu klares op. Det, man frygter, er vel i første omgang mere fangererhvervets skæbne, end det er det egentlige fiskeri, selv om man også her nærer en vis bekymring, en usikkerhed med hensyn til muligheden for at gennemføre disse begrænsninger for ikke-fastboende fiskere. Her tænker jeg navnlig på de særbestemmelser, som kan komme på tale, når det drejer sig om bestemte fiske-redskaber i nærmere fastsatte områder, altså også et forhold, der stærkt blev understreget for et øjeblik siden.

Jeg synes, at man af de fremsatte udtalelser kan læse, at man ikke har haft den fornødne tid til at gøre sig disse problemer klart, og vel også, at udtalelser af det landsrådsmedlem, som nys blev omtalt som ham, der havde det tilstrækkelige mod, som de andre ikke kunne følge op, er udtryk for, at synspunkterne begynder at gå i den rigtige retning.

Man siger jo også — det fremgår tydeligt af forhandlingerne — at man står i den situation, at folketinget har bundet sig til at tage loven op til revision i denne samling; det står i hvert fald navnlig klart, hvis jeg må citere den udvalgsbetænkning fra landsrådet, som vi har på side 12 i bemærkningerne til lovforslaget, hvor man siger:

„Det vil ikke være muligt, forinden samlingen sluttes, at foretage de fornødne undersøgelser og indhente de sagkyndige udtalelser m. v., som er nødvendige for, at landsrådet kan overse konsekvenserne af at gennemføre en for alle danske stats-

[Ministeren for Grønland.]

borgere principiel fri adgang til fiskeri på det grønlandske fiskeriterritorium.“

Jeg kan da også henvise til — det fremgår også af referatet af forhandlingerne — at man direkte har spurgt, hvorvidt man kunne få lidt længere tid, men her har vi altså måttet holde os til lovens ordlyd.

Jeg vil for mit vedkommende understrege, at det bør give det kommende udvalg en nærliggende tanke til overvejelse. Jeg vil ikke for mit vedkommende lægge skjul på, at selv om der skulle være en mulighed for at få loven gennemført, lægger jeg den største vægt på, at det sker med den bredest mulige tilslutning, helst enstemmig tilslutning, sådan som det hidtil har været tilfældet med de grønlandske lovforslag, men jeg synes, allerede hr. Ninn-Hansen har bundet sig så stærkt, at det vel næsten synes at være en tanke, der ikke vil kunne realiseres.

Jeg ser helst, at der kan opnås denne tilslutning til det foreliggende lovforslag, fremfor at man skal indføre en relativ kortvarig bestemmelse om ny revision. Ganske vist er der vidtgående bemyndigelser i lovforslaget, men det er en bemyndigelse, der, omend det ikke direkte er udtalt, så dog formentlig vil forudsætte en høring af landsrådet. At blive stillet over for den mulighed at skulle gå imod landsrådet vil jeg ikke være glad for. Men det er givet — det vil jeg da gerne understrege, når jeg har sagt dette — at folketinget ikke bare er et ekspeditionsapparat, men at det selvstændigt kan tage stilling; da principperne imidlertid på dette område er i skred, er sagen vel næppe egnet til at fremkalde et modsætningsforhold.

Hr. Ninn-Hansen gjorde nogle bemærkninger, som i og for sig ikke så meget vedrørte selve lovforslaget, men var udtryk for en række principper, navnlig spørgsmålet om de lokaliseringsbestræbelser, der finder sted på Grønland. Her ligger det jo sådan, at G 60 og senere Grønlandsrådet er gået ind for en planlægningskitse med et — det vil jeg gerne understrege — navnlig ud fra investeringsmæssige hensyn, tror jeg jeg tør sige, nøje gennemtænkt lokaliseringsprogram. Nu har vi dette rådgivende organ, og det må jeg i høj grad føle mig forpligtet til at følge, selv om det

naturligvis ikke er i dette råd, lovgivningen skal finde sted.

Hr. Axel Sørensen spurgte, om de grønlandske fiskere selv kunne forsyne anlægene i fornødent omfang. Jeg må klart erkende, at det kan de ikke i tilstrækkelig grad; men jeg vil gerne samtidig sige, at der her er en lang række problemer. Dels kan tilførslerne svigte, dels kan det knibe med arbejdskraften, når de fornødne tilførsler er til stede. Jeg synes også, det må med ind i billedet, at mulighederne for ikke-fastboende fiskere, som fisker ved den grønlandske vestkyst, ikke er så ringe endda. Hvad angår det spørgsmål, vi taler om her, fiskerimulighederne inden for og uden for territorialgrænserne, ligger det jo sådan, at det gennem de senere år har vist sig, at grønlændernes andel af det samlede fiskeri ved vestkysten ligger under 10 pct. Den seneste officielle opgørelse, som foreligger, giver udtryk for i absolutte tal, at der af fremmede fiskere har været fanget omkring, jeg tror det er 440.000-450.000 t, mens grønlændernes andel kun har været 32.000 t, omkring 6-7 pct.; der er altså store muligheder også uden for fiskerigrænserne.

Med hensyn til de forskellige af hr. Poul Andreasen rejste spørgsmål af mere direkte færøsk interesse, i forbindelse med Nordafar og andre problemer, ligger det sådan, at der jo skal optages forhandlinger om dem med henblik på forlængelsen af aftalen for Nordafar. Men jeg vil gerne foranledige, at de rejste spørgsmål, når nu jeg ser dem konkretiseret i Folketingstidende, bliver besvaret, og så skal hr. Poul Andreasen, selv om han ikke kommer i udvalget — det ved jeg for øvrigt ikke om han gør — blive bekendt med min besvarelse af disse spørgsmål.

Lis Groes: Jeg føler lige trang til at sige et par ord. For det første synes jeg, det var, ligesom ministeren efterlyste lidt ros, fordi han har genoptrykt hele landsrådsforhandlingen som bilag til lovforslaget, og den synes jeg han skal have. Det har været ganske overordentlig bekvemt for os at have hele dette dokument til behandlingen, og vi ser det gerne gentaget. Jeg tror netop, at en sådan vekselvirkning, hvor man i det grønlandske landsråd kan læse lidt om, hvad der bliver sagt herinde, og vi til

[Lis Groes.]

gængæld kan blive orienteret om, hvad der bliver sagt deroppe, er en udmærket form for brobygning.

Der er en anden ting, jeg kunne lide at sige et par ord om. Det er, at jeg synes, ministeren var lige lovlig pessimistisk — det ligner ham i og for sig ikke — når han allerede nu ville fastslå, at det kunne være vanskeligt for os at nå til enighed i dette spørgsmål. Jeg må vurdere det, der er sagt i dag, nogenlunde på samme måde som vurderingen af, hvordan det gik i det grønlandske landsråd. Der var det to synspunkter, det ene en frigivelse med modifikationer, det andet en frihedsform, om ikke en helt fri form så en frihedsform med dispensationsmuligheder. Det er de samme synspunkter, der brydes her i dag, og det kan ikke være så afgørende forskelligt, om man tager frigivelse med modifikationer eller frihedsformen og så begrænsninger. Der vil jeg netop sige at jeg synes der er sket det glædelige i dag, at det helt klart er fremgået både af, hvad hr. Ninn-Hansen og hvad hr. From har sagt, at de er indstillet på disse begrænsninger. Det har ikke været lige så klart tidligere, men netop med hensyn til landingen går man klart ind for, at forudsætningen for en frigivelse må være denne landing, ligesom man klart går ind for en beskyttelse af fangstforholdene i Grønland, og derfor kan jeg ikke se andet, end der må kunne nås enighed.

Så kommer spørgsmålet, hvis vi vil ændre lovforslaget over i en anden retning, om det kan nås. Det skal så formentlig forhandles på ny i det grønlandske landsråd, men det er jo muligt, at vi alle vil nå frem til at give denne lov en kortere gyldighedsperiode og herved give landsrådet mulighed for på ny at forhandle om lovgivningen. Jeg tror, at næste gang vi får denne sag hjem fra landsrådet, er det med frihed med modifikationer.

Ninn-Hansen: Også jeg vil gerne fremsætte et par bemærkninger til det, ministeren sagde om dette lovforslags fremtid. Jeg synes, at fru Lis Groes var inde på noget meget centralt, for jeg kan ikke se, at man på forhånd skal være så pessimistisk at mene, at der ikke kan påregnes opnået

enighed om lovforslaget. Ministeren interesserede sig for, om andre var bundet. Men jeg synes da, det er mere afgørende, om ministeren selv føler sig så stærkt bundet af sit lovforslag og forslaget fra flertallet af Grønlandsudvalget af 1960, at ministeren ikke kan medvirke til en anden udformning. Jeg gør opmærksom på, at jeg udtrykkelig sagde, at jeg ikke kunne acceptere lovforslaget i den udformning, det havde fået, men jeg tror da, det gælder både hr. From og mig — og det mener jeg også fremgik af vore bemærkninger — at vi selv sagt gerne vil medvirke til en bedre udformning af lovforslaget.

Det, man kan undre sig over, er, at når der så ganske givet efter forhandlingerne i det høje ting er et flertal, der principielt er af den opfattelse, at erhvervsudøvelsen bør være åben for alle danske statsborgere — jeg bruger her hr. Knud Hertlings udtryksform — at denne principielle opfattelse så ikke også fremgår af loven. Så kan vi tale om, hvorvidt der fredningsmæssigt og på anden måde skal gennemføres begrænsninger. Såvel hr. From som jeg har på vore partiers vegne erklæret os villige til overgangsbestemmelser, men finder altså, at det rimeligste må være, at det, der principielt er flertal for her i tinget, også kommer til at fremgå af loven.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om bygningsfredning.

(Lovforslaget (nr. 112) findes i tillæg A. sp. 1293, fremsættelsen i tidenden sp. 3431).

Lovforslaget sættes til forhandling.